



Goed opletten, onweerkans!

Analyse van Henk: zuidwest - regennest. Nu ook weer: een warmtefront trekt over en drizzelt ons lekker nat. Van die miezerregen die zo lekker bij je mouwsgaten inloopt bij het voorleggen of klampen van de zeilen. Daarna kan het even opklaren, maar in de verte nadert dan alweer het koufront. Meer regen. Bah, geen mooie zomerdag. Koud is het voorlopig nog niet, maar wel saai grijs. Wind is er dan weer wel, uit het zuidwesten, windkracht 3 met een beetje geluk. Een wat dunne wind, dus echt veel verzetten kunnen we morgen niet, maar proberen gaan we het wel. De windmotor is het Laag tussen IJsland en Schotland, het Hoog boven het continent is voor ons helaas net even te ver weg.

Het KNMI vindt er dit van: *zaterdag is het overwegend bewolkt en soms valt er (mot)regen. In de avond volgt van het zuidwesten uit een actiever regengebied, waarbij er lokaal kans is op onweer. De middagtemperatuur loopt uiteen van 21°C in het noordwesten tot 25°C in het zuidoosten. De zuidwestenwind neemt toe naar matig, aan de kust naar vrij krachtig tot krachtig. (Bron: KNMI)*



Vragen over het huiswerk

Lezen H7: lezen t/m 7.2.6 (oud dito)

1. Welke zeilvoering stel je voor - belast en onbelast?
2. (H) Wat is je mening over de molenaar die je rechts ziet afgebeeld?
3. Hoe bepaal je het makkelijkst waar de staart van de molen moet komen na het kruien?
4. Wat is de rechterwangregel?
5. Wat zijn de voor- en nadelen van het uit het werk zetten van de molen vóór je gaat kruien?
6. Je hoort bij het draaien van de molen een luid gepiep of geknor, het komt ergens onderaan de koningspil vandaan. Wat kan de oorzaak zijn en wat doe je er aan?
7. Als het kruien plots heel zwaar gaat, wat kan er dan aan de hand zijn?
8. Het is zomer en vrij warm. Er nadert een koufront. Wat is het grote gevaar nu?
9. Wat is het probleem van de molenaar van een binnenkruier bij het kruien? En hoe lost hij dat op?
10. Zwichten. De molen van de Groote Polder heeft net een nieuw gevluucht. Op welke roede zwichten we het eerst? Waarom?
11. Eric Zwijnenberg maalt op de Wimmenummer. Dat is een binnenkruier met een goed gevluucht. Op welke roe zwicht hij het eerst? Waarom?
12. Molen De Gammel in Kraakhuizen is een buitenkruier. De roeden zijn niet erg best meer, met name de buitenroe is slecht. Op welke roe zwichten ze op De Gammel het eerst?
13. De Gammel heeft dus een slechte buitenroe. Die is aan één kant bijna doorgeroest. De andere kant is nog in redelijke staat. Wat is er waarschijnlijk aan de hand op De Gammel?
14. Wat gaan jullie in de vakantie doen?



Antwoorden bij de vragen over het huiswerk

Lezen H7: lezen t/m 7.2.6 (oud dito)

1. Welke zeilvoering stel je voor - belast en onbelast?

Belast vier vollen, mogelijk laat in de middag naar vier lange halve. Onbelast kan hij wel in de lege.

2. (H) Wat is je mening over de molenaar die je rechts ziet afgebeeld?
Deze man is levensmoe en geeft een heel slecht voorbeeld!



3. Hoe bepaal je het makkelijkst waar de staart van de molen moet komen na het kruien?

Dit bepaal je door het opzoeken van de windstille plek achter de molenromp. Daar moet de staart komen.

4. Wat is de rechterwangregel?

Omdat veel molens het mooist draaien als het gevlucht een beetje krimpemd staat moet bij die molens de staart zo worden gezet dat hij op de plek komt waar je nét wat wind op je rechterwang voelt.

5. Wat zijn de voor- en nadelen van het uit het werk zetten van de molen vóór je gaat kruien?

De voordelen zijn dat het gaande werk van de molen niet kan worden beschadigt, bijvoorbeeld omdat de vijzel is vastgevroren of de stenen bij zijn gezet. Het nadeel is dat je extra werk moet verzetten om het spul uit- en weer in het werk te zetten. Bij een poldermolen, als het niet vriest, is het in de praktijk gebruikelijk de molen in het werk te laten staan bij het kruien. Wel van te voren altijd de waterloop controleren, want een houtje of tak kan de boel vast laten slaan en bij kruien grote schade aan het gaande werk opleveren.

6. Je hoort bij het draaien van de molen een luid gepiep of geknor, het komt ergens onderaan de koningspil vandaan. Wat kan de oorzaak zijn en wat doe je er aan?

Dat is vrijwel zeker een drooggelopen taatspot. Beetje smeerolie of raapolie er tussen gieten en rustig in laten draaien. Het geluid zal snel afnemen als de olie zijn werk doet. Volgende keer wat eerder smeren.

7. Als het kruien plots heel zwaar gaat, wat kan er dan aan de hand zijn?

Meestal is de oorzaak - de molenaar. Die is dan vergeten om de bezetketting los te maken, of heeft de bliksemafleider er niet afgehaald, soms zelfs vergeten de roedeketting los te maken. Leergeld! Nooit weer vergeten! En nóóit doorzetten als het zwaar gaat, eerst de oorzaak zoeken. Soms is de oorzaak dat een deel van de kruiring niet is gesmeerd. Soms is het erger, bijvoorbeeld een gebarsten of gebroken kruiring, een kapotte neut of een rol die kaduuk is. Dan moet er eerst gerepareerd worden.



8. Het is zomer en vrij warm. Er nadert een koufront. Wat is het grote gevaar nu?

Onweer! Goed opletten!

9. Wat is het probleem van de molenaar van een binnenkruier bij het kruien? En hoe lost hij dat op?

Het probleem is dat hij niet bij de staart kan staan om te zien of de boel op de wind staat. Hij moet dat van te voren bepalen en dat dan omzetten naar de positie van het kruirad (binnen in de kap) ten opzicht van de achtkantstijlen. Op sommige binnenkruiers heeft men reepjes stof opgehangen naast de voeghouten, en kijkt men of de reepjes ongeveer gelijk veel worden weggeblazen.

10. Zwichten. De molen van de Grootte Polder heeft net een nieuw gevlucht. Op welke roede zwichten we het eerst? Waarom?

Normaal zwichten we op alle vier enden gelijk. Maar als het nodig is om maar op 1 roe te zwichten doen we dat op de buitenroe. Dat komt uit de tijd dat we nog houten roeden hadden en men dacht dat de kracht op de askop (kracht maal arm) het grootst was bij de buitenroe. Voor stalen roeden geldt dit nauwelijks maar het is een historisch gegeven en we doen het dus nog steeds zo. Tenzij de binnenroe een stuk zwakker is (door roest bijvoorbeeld). Dan zwicht je op de binnenroe.

11. Eric Zwijnenberg maalt op de Wimmenummer. Dat is een binnenkruier met een goed gevlucht. Op welke roe zwicht hij het eerst? Waarom?

Die zal op de binnenroe zwichten, want bij een binnenkruier heb je vaak veel zeilslag omdat die roe zo dicht bij het brede molenhuis langs gaat.

12. Molen De Gammel in Kraakhuizen is een buitenkruier. De roeden zijn niet erg best meer, met name de buitenroe is slecht. Op welke roe zwichten ze op De Gammel het eerst?

De buitenroe natuurlijk en wel om twee redenen, maar vooral omdat die roe het zwakst is.

13. De Gammel heeft dus een slechte buitenroe. Die is aan één kant bijna doorgeroest. De andere kant is nog in redelijke staat. Wat is er waarschijnlijk aan de hand op De Gammel?

Men heeft daar oude gewoonten die nog stammen uit de tijd van houten roeden. Die mocht je nooit op de wiggen wegzetten, dan zouden de roeden ingedrukt kunnen worden door de wiggen: de roeden waren van zachter hout dan de wiggen. En dan zouden de wiggen los gaan zitten en ze zouden er uit kunnen vallen als je de molen dan weer in beweging bracht. Dus werd de molen altijd zo weggezet dat hij niet op de wiggen lag. Doe je dat bij stalen roeden dan komt er altijd water in te staan aan één kant en juist op het raakvlak tussen water en roe gaat het dan roesten. Overigens is de vraag die bij mij rijst bij het lezen van dit verhaal wel hoe dat dat te rijmen valt met het overhek wegzetten wat men vroeger deed. Dit moet dan gekomen zijn in de tijd van nog net houten roeden en nog nét geen bliksemafleider..

Ik wens ieder een prettige vakantie en hoop in september de lessen weer gezond en wel voort te kunnen zetten. Blijf voorzichtig, blijf gezond!

